DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 20 januari 2005 *

I mål C-27/02,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, som framställts av Oberlandesgericht Innsbruck (Österrike), genom beslut av den 14 januari 2002, som inkom till domstolen den 31 januari 2002, i målet mellan

Petra Engler

och

Janus Versand GmbH,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna C. Gulmann och R. Schintgen (referent),

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M.-F. Contet,

med beaktande av det skriftliga förfarandet och efter att förhandling hållits den 26 maj 2004

med beaktande av de yttranden som avgivits av:

— Petra Engler, genom K.-H. Plankel, Rechtsanwalt, och S. Ganahl, Rechtsanwalt,

— Janus Versand GmbH, genom A. Matt, Rechtsanwalt,

— Österrikes regering, genom C. Pesendorfer, i egenskap av ombud, biträdd av A. Klauser, Rechtsanwalt,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud och W. Bogensberger, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 8 juli 2004 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av artikel 5.1 och 5.3 samt artikel 13 första stycket punkt 3 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1, och, med ändrad text, s. 77), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1), enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1) och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde (EGT C 15, 1997, s. 1) (nedan kallad Brysselkonventionen).

2 Begäran har framställts inom ramen för en tvist mellan den österrikiska medborgaren Petra Engler, Lustenau (Österrike), och postorderföretaget Janus Versand GmbH (nedan kallat Janus Versand), Langenfeld (Tyskland), som bildats enligt tysk rätt, angående en talan om att det sistnämnda företaget skall förpliktas att utbetala en vinst till den förstnämnda med anledning av att nämna företag, i en till käranden ställd försändelse, gav Petra Engler intrycket att hon hade tilldelats en vinst.

Tillämpliga bestämmelser

Brysselkonventionen

3 Brysselkonventionens behörighetsregler finns i avdelning II, som består av artiklarna 2–24.

4 I artikel 2 första stycket första avsnittet i Brysselkonventionens andra avdelning, under rubriken "Allmänna bestämmelser" återfinns konventionens huvudregel. Den lyder som följer:

"Om inte annat föreskrivs i denna konvention, skall talan mot den som har hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i den staten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap."

5 I artikel 3 första stycket första avsnittet i Brysselkonventionen föreskrivs följande:

"Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat får väckas vid domstol i en annan konventionsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitt 2 till 6 i denna avdelning."

6 I artiklarna 5–18, som utgör avsnitt 2–6 i avdelning II i Brysselkonventionen, finns bestämmelser om särskild, tvingande eller exklusiv behörighet.

7 I artikel 5, som hör till avsnitt 2 i avdelning II i Brysselkonventionen, under rubriken "Särskilda behörighetsregler", föreskrivs följande:

"Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat

1) om talan avser avtal, vid domstolen i den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller skall uppfyllas; ...

...

3) om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade,

..."

8 I avdelning II i Brysselkonventionen finns också artiklarna 13–15. Dessa artiklar utgör avsnitt 4, vilket har rubriken "Behörighet vid konsumenttvister".

9 Artikel 13 i Brysselkonventionen lyder som följer:

"I tvister som gäller avtal som har ingåtts av en person för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, i det följande kallad konsumenten, gäller i fråga om behörigheten om inte annat följer av föreskrifterna i artikel 4 och artikel 5.5 bestämmelserna i detta avsnitt, om det gäller

1) köp av varor där betalningen skall erläggas i särskilda poster, eller

2) lån som skall återbetalas i särskilda poster eller någon annan form av kredit om lånet eller krediten var avsedd att finansiera köp av varor, eller

3) andra avtal om leverans av varor eller utförande av tjänster, om

a) avtalet föregicks av ett särskilt anbud riktat till konsumenten i den konventionsstat där han har hemvist, eller annonsering där, och

b) konsumenten vidtog de för avtalets ingående nödvändiga åtgärderna i den staten.

Om konsumentens avtalspart inte har hemvist i en konventionsstat men har en filial, agentur eller annan etablering i en sådan stat, skall han anses ha hemvist i den staten såvitt avser tvister som hänför sig till denna verksamhet.

Detta avsnitt skall inte tillämpas på transportavtal."

10 Artikel 14 första stycket i Brysselkonventionen lyder som följer:

"Konsumenten får väcka talan mot den andra avtalsparten antingen vid domstolarna i den konventionsstat där denne har hemvist eller vid domstolarna i den konventionsstat där han själv har hemvist."

11 Avvikelser från denna behörighetsbestämmelse tillåts endast när villkoren i artikel 15 i Brysselkonventionen är uppfyllda.

Relevanta nationella bestämmelser

12 I artikel 5j i den österrikiska konsumentskyddslagen (BGBl. 1979, s. 140) föreskrivs följande:

"Näringsidkare som sänder meddelanden om lotterivinster eller andra liknande meddelanden till vissa konsumenter och som, genom det sätt på vilket dessa meddelanden har utformats, ger konsumenten intrycket att han vunnit ett bestämt pris, skall utge detta pris till konsumenten. Konsumenten kan också väcka talan vid domstol för att utkräva detta pris."

13 Denna bestämmelse infördes i konsumentskyddslagen genom artikel 4 i den österrikiska distansavtalslagen (BGBl. I, 1999, s. 185) i samband med att Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal (EGT L 144, s. 19) införlivades med den österrikiska lagstiftningen.

14 Bestämmelsen trädde i kraft den 1 oktober 1999.

15 I beslutet om hänskjutande har Oberlandesgericht Innsbruck preciserat att syftet med artikel 5j är att ge konsumenter möjlighet att vidta rättsliga åtgärder för att på juridisk väg förverkliga ett "löfte om vinst" när de har kontaktats personligen av ett företag och förletts att tro att de har vunnit ett pris, när företagets verkliga syfte, nämligen att förmå konsumenterna att beställa varor, angetts finstilt eller placerats på ett sådant sätt att det var lätt att undgå att lägga märke till dem och de tillika utformats på ett svårbegripligt sätt.

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

16 Av handlingarna i målet vid den nationella domstolen framgår att Petra Engler i början av år 2001 mottog en försändelse från Janus Versand, som säljer varor genom postorder. Försändelsen hade skickats till Petra Englers hemadress och var ställd till henne. Försändelsen innehöll dels ett "utbetalningsbesked", vars utformning och innehåll var sådant att mottagaren gavs intrycket att hon i en av Janus Versand anordnad "kontantlottdragning" hade vunnit 455 000 ATS, dels en katalog med varor som såldes av Janus Versand, vilket av allt att döma också var verksamt under namnet Handelskontor Janus GmbH. Med katalogen kom en "icke-bindande beställningskupong". I det reklamblad som hade skickats till Petra Engler uppgav Janus Versand att företaget också kunde kontaktas genom följande Internetadress: www.janus-versand.com.

17 Längst upp på "utbetalningsbeskedet" stod det "bekräftelse", och det vinnande numret angavs i fetstil. Petra Engler uppgavs vara beskedets mottagare och förmånstagare. På beskedet fanns också Petra Englers hemadress angiven. Beskedet var dessutom försett med anmärkningen "personlig — kan inte överlåtas". På beskedet angavs, också i feststil, vinsten i siffror (455 000 ATS) och därunder samma summa uttryckt i bokstäver. Här fanns också en bekräftelse, vilken hade undertecknats av en person vid namn Ulrich Mändercke, som intygade att "den uppgivna summan är riktig och överensstämmer med det dokument som ... [han] förfogar över". Underskriften åtföljdes av uppgiften "auktoriserad och legitimerad advokat- och konsultbyrå". Petra Engler uppmanades att klistra byråns medföljande "officiella etikett" på ett för detta ändamål avsett utrymme på "utbetalningsbeskedet" samt att returnera den "icke-bindande beställningskupongen" till Janus Versand. "Utbetalningsbeskedet" innehöll också en ruta för datum och underskrift, anvisningen "ifylles" och en finstilt hänvisning till villkoren för deltagande och utbetalning av den förespeglade vinsten. På beskedet förväntades Petra Engler uppge att hon hade läst och accepterat dessa villkor. Avslutningsvis uppmanades mottagaren att skicka i väg det i vederbörlig ordning ifyllda dokumentet "redan samma dag" så att Janus Versand kunde genomföra affären. Ett kuvert bifogades för detta ändamål.

18 Under dessa omständigheter valde Petra Engler att returnera "utbetalningsbeskedet" till företaget i enlighet med Janus Versands uppmaning eftersom hon trodde att detta räckte för att erhålla den utlovade vinsten på 455 000 ATS.

19 Janus Versand agerade till att börja med inte alls. Därefter vägrade företaget att betala ut den aktuella summan till Petra Engler.

20 Petra Engler väckte då talan mot Janus Versand vid österrikisk domstol. Talan grundades huvudsakligen på artikel 5j i konsumentskyddslagen och syftade till att företaget skulle förpliktas att betala ut 455 000 ATS, jämte ersättning för kostnader och utlägg, till käranden. Enligt Petra Engler rörde det sig om en talan som avser avtal eftersom Janus Versand genom sitt löfte om vinst hade försökt förmå käranden att ingå avtal om köp av varor från företaget. Talan grundades emellertid också på andra omständigheter, i synnerhet på åsidosättandet av förpliktelser som är hänförliga till tiden före ingåendet av avtalet. I andra hand gjorde käranden gällande att det rörde sig om en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden.

21 Janus Versand invände att österrikisk domstol inte var behörig att pröva talan med hänvisning till, i första hand, att den försändelse som utgjorde grund för talan inte hade skickats av företaget, utan av Handelskontor Janus GmbH, som utgör en annan juridisk enhet, och, i andra hand, att Janus Versand inte hade gett Petra Engler löfte om något pris. Avslutningsvis gjorde Janus Versand gällande att det inte förelåg något avtalsförhållande mellan Petra Engler och företaget.

22 Den 2 oktober 2001 avvisade Landesgericht Feldkirch (Österrike) Petra Engels talan med hänvisning till att domstolen saknade behörighet eftersom Petra Engel inte hade visat att det fanns en koppling mellan Janus Versand och avsändaren av löftet om utbetalning av en vinst, det vill säga Handelskontor Janus GmbH, Postfack 1670, Avd. 3 Z 4, D–88106 Lindau.

23 Petra Engler överklagade beslutet till Oberlandesgericht Innsbruck.

24 Oberlandesgericht Innsbruck ansåg att det var nödvändigt att tillämpa Brysselkonventionen för att avgöra frågan om internationell behörighet. Domstolen bedömde att det var viktigt att fastställa huruvida Petra Englers talan avser ett sådant avtal som avses i artikel 5.1 i Brysselkonventionen, skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 5.3 eller om den omfattas av artikel 13 första stycket punkt 3 i denna konvention.

25 Den nationella domstolen påpekade att Oberster Gerichtshof (Österrike) redan hade ställt en liknande fråga till domstolen i ett mål som gav upphov till dom av den 11 juli 2002 i mål C-96/00, Gabriel (REG 2002, s. I-6367). Nämnda dom avkunnades efter det att förevarande begäran om förhandsavgörande hade ingivits till domstolen. Enligt Oberlandesgericht Innsbruck skiljer sig emellertid omständigheterna i målet Gabriel från omständigheterna i förevarande mål. I målet Gabriel var konsumenten tvungen att beställa varor innan han tilläts delta i företagets lotteri och kunde ta del av det förespeglade priset. I förevarande mål var det emellertid varken nödvändigt

att konsumenten beställde varor eller att dessa levererades av Janus Versand för att vinsten skulle utbetalas, utan det räckte med att Petra Engel skickade in "utbetalningsbeslutet".

26 Med meddelandet om den förespeglade vinsten följde emellertid en katalog med varor som såldes av Janus Versand och en "icke-bindande beställningskupong". Syftet med dessa var uppenbarligen att förmå mottagaren att ingå avtal om köp av varor från företaget. Den nationella domstolen drog slutsatsen att parterna i förevarande mål, till skillnad från parterna i målet Gabriel vilka verkligen hade ingått avtal om köp av varor, endast befann sig i skedet före avtals ingående, oberoende av löftet om vinst, vilket om nödvändigt kan prövas separat.

27 Under dessa villkor ansåg Oberlandesgericht Innsbruck att tvistens utgång var beroende av tolkningen av Brysselkonventionen och beslöt att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Utgör en talan grundad på artikel 5j i den österrikiska konsumentskyddslagen ... , i dess lydelse enligt artikel 1 punkt 2 i den österrikiska lagen om distansavtal ... , enligt vilken en konsument har rätt att från en näringsidkare infordra ett pris som konsumenten förefaller ha vunnit, i fall då näringsidkaren sänder (eller har sänt) ett meddelande om lotterivinst eller annat liknande meddelande till en viss konsument och härvid, genom det sätt på vilket meddelandet har utformats, ger konsumenten intrycket att han vunnit ett bestämt pris,

a) en talan som avser ett sådant avtal som avses i artikel 13 första stycket punkt 3,

b) en talan som avser ett sådant avtal som avses i artikel 5.1, eller

c) en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 5.3,

i den mening som avses i Brysselkonventionen, när en normalt upplyst konsument på grundval av de handlingar som han har erhållit haft anledning att anta att han kan erhålla det utlovade vinstbeloppet genom att enbart returnera det bifogade utbetalningsbeskedet och att vinstutbetalningen således varken är beroende av att han beställer varor eller att den näringsidkare som gjort vinstutfästelsen levererar varor, även om konsumenten tillsammans med meddelandet om den förespeglade vinsten erhöll en katalog med varor som säljs av näringsidkaren och en icke-bindande beställningskupong?"

Tolkningsfrågan

28 Mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen skall den ställda frågan angående tolkningen av Brysselkonventionens behörighetsregler förstås på följande sätt: Skall en talan som väckts av en konsument, med stöd

av den nationella rätten i den konventionsstat där han har sitt hemvist, om att ett postorderföretag med säte i en annan konventionsstat skall förpliktas att utge en förespeglad vinst till konsumenten anses utgöra en talan avseende ett sådant avtal som avses i artikel 5.1 eller artikel 13 första stycket punkt 3 i Brysselkonventionen eller en talan avseende skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 5.3 i samma konvention, när postorderföretaget har skickat ett personligt meddelande till konsumenten vars innehåll har förlett denne att tro att en vinst skulle utbetalas om han begärde utbetalning genom att returnera det bifogade "utbetalningsbeskedet", när försändelsen också innehöll en reklamkatalog med varor som såldes av samma företag samt en "icke-bindande beställningskupong", utan att vinstutbetalningen för den skull var beroende av att konsumenten beställde varor och trots att konsumenten faktiskt inte beställde några varor?

29 Ett svar på frågan i dess omformulerade lydelse påkallar till att börja med en erinran från domstolen om att begreppet skadestånd utanför avtalsförhållanden i artikel 5.3 i Brysselkonventionen enligt fast rättspraxis anses omfatta varje talan som syftar till att gentemot en svarande göra gällande ett ansvar som inte är hänförligt till ett avtal enligt artikel 5.1 i samma konvention (se bland annat dom av den 27 september 1988 i mål 189/87, Kalfelis, REG 1988, s. 5565, punkt 17, svensk specialutgåva, volym 9, s. 729, av den 26 mars 1992 i mål C-261/90, Reichert och Kockler, REG 1992, s. I-2149, punkt 16, och av den 27 oktober 1998 i mål C-51/97, Réunion européenne m.fl., REG 1998, s. I-6511, punkt 22, samt domen i det ovannämnda målet Gabriel, punkt 33, och dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel, REG 2002, s. I-8111, punkt 36).

30 Av detta följer att domstolen i ett första skede skall undersöka om en talan som den vid den nationella domstolen är av avtalsrättslig karaktär.

31 Artikel 5.1 i Brysselkonventionen gäller avtal i allmänhet, medan artikel 13 i samma konvention särskilt gäller olika slags avtal som ingåtts av konsumenter.

32 Artikel 13 i Brysselkonventionen utgör därmed en lex specialis i förhållande till artikel 5.1. Domstolen skall till att börja med ta ställning till om en talan som den som avses i tolkningsfrågan, i dess omformulerade lydelse enligt punkt 28 i förevarande dom, faller inom den förstnämnda artikelns tillämpningsområde.

33 Domstolen har vid upprepade tillfällen påpekat att de begrepp som används i Brysselkonventionen, särskilt begreppen som figurerar i artiklarna 5.1 och 5.3 samt 13, skall tolkas självständigt, huvudsakligen med beaktande av konventionens system och syften, för att säkerställa att konventionen tillämpas enhetligt i samtliga konventionsstater (se bland annat dom av den 21 juni 1978 i mål 150/77, Bertrand, REG 1978, s. 1431, punkterna 14–16, av den 19 januari 1993 i mål C-89/91, Shearson Lehman Hutton, REG 1993, s. I-139, punkt 13, av den 3 juli 1997 i mål C-269/95, Benincasa, REG 1997, s. I-3767, punkt 12, och av den 27 april 1999 i mål C-99/96, Mietz, REG 1999, s. I-2277, punkt 26, samt domen i det ovannämnda målet Gabriel, punkt 37).

34 Vad avser artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen har domstolen, på grundval av de kriterier som räknas upp i föregående punkt, redan påpekat att artikel 13 punkt 3 endast är tillämplig när följande tre villkor är uppfyllda: För det första skall sökanden vara en slutlig, enskild konsument som inte utövar affärsmässig verksamhet eller yrkesverksamhet, för det andra skall talan avse ett avtal mellan konsumenten och säljaren om tillhandahållande av varor eller tjänster, vilket har gett upphov till ömsesidiga och av varandra beroende skyldigheter mellan parterna, och

för det tredje skall de två särskilda villkoren i artikel 13 första stycket punkt 3 a och b i Brysselkonventionen vara uppfyllda (se domen i det ovannämnda målet Gabriel, punkterna 38–40 och 47–51).

35 Det är emellertid uppenbart att alla dessa villkor inte är uppfyllda i ett mål som det vid den nationella domstolen.

36 Det är visserligen klarlagt att käranden i målet vid den nationella domstolen, i en situation som den förevarande, utan tvekan är konsument, och därmed täcks av artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen, och att säljaren riktade sig till konsumenten på det sätt som avses i artikel 13.3 a genom att skicka ett personligt meddelande till konsumenten med löfte om att ett pris skulle utbetalas och genom att skicka en katalog med tillhörande beställningssedel, i vilken säljarens varor bjöds ut till försäljning i den konventionsstat där konsumenten har hemvist, detta i syfte att förmå denna att acceptera säljarens erbjudande. Icke desto mindre kvarstår att säljarens åtgärder i förevarande fall inte resulterade i att ett sådant avtal som avses i den aktuella bestämmelsen, vilket ger upphov till ömsesidigt bindande förpliktelser, ingicks mellan konsumenten och säljaren.

37 Det är därmed klarlagt att utbetalningen av den förespeglade vinsten i målet vid den nationella domstolen inte var beroende av att konsumenten beställde varor från Janus Versand och att Petra Engler faktiskt inte beställde några varor. Det framgår för övrigt inte av handlingarna i målet att den sistnämnda, genom att kräva att Janus Versand skulle betala ut den utlovade vinsten, ådrog sig några som helst skyldigheter gentemot nämnda företag, med undantag för utlägg av de avgifter som utbetalningen av vinsten medförde.

38 Under dessa omständigheter kan en talan som den som väckts av Petra Engler i målet vid den nationella domstolen inte anses avse avtal i den mening som avses i artikel 13 första stycket punkt 3 i Brysselkonventionen.

39 I motsats till vad Petra Engler och den österrikiska regeringen har gjort gällande saknar såväl målsättningen med den nämnda bestämmelsen, nämligen att säkerställa ett adekvat skydd för konsumenten såsom varande den svagare parten, som den omständigheten att den försändelse som Janus Versand skickade till den namngivna konsumenten åtföljdes av en "icke-bindande beställningskupong", vars syfte uppenbarligen var att förmå Petra Engler att beställa varor från företaget, betydelse för denna slutsats.

40 Det framgår nämligen av själva lydelsen av artikel 13 att denna utan tvetydighet avser "avtal som har ingåtts" av en konsument "om leverans av varor eller utförande av tjänster".

41 Tolkningen i punkterna 36–38 i förevarande dom stöds av den placering som reglerna om behörighet vid konsumenttvister har getts i det system som inrättats genom Brysselkonventionen. De aktuella reglerna finns i avsnitt 4 i avdelning II i konventionen.

42 Artiklarna 13–15 i Brysselkonventionen utgör nämligen undantag från den allmänna principen i artikel 2 första stycket i konventionen, enligt vilken talan skall väckas vid domstol i den konventionsstat där svaranden har hemvist.

43 Av detta följer att reglerna om särskild behörighet i artiklarna 13–15 i Brysselkonventionen i enlighet med fast rättspraxis skall tolkas restriktivt. Tolkningen kan inte gå utöver de fall som uttryckligen avses i konventionen (se bland annat domarna i de ovannämnda målen Bertrand, punkt 17, Shearson Lehman Hutton, punkterna 14–16, Benincasa, punkt 13, och Mietz, punkt 27).

44 Artikel 13 första stycket punkt 3 i Brysselkonventionen är därmed inte tillämplig på ett mål som uppvisar de särdrag som framgår av den omformulerade frågan i punkt 28 i förevarande dom. Domstolen skall därmed ta ställning till om en talan som den vid den nationella domstolen kan anses avse avtal i den mening som avses i artikel 5.1 i denna konvention.

45 Domstolen konstaterar inledningsvis att det framgår av lydelsen av artikel 5.1 i Brysselkonventionen att tillämpningen av denna artikel inte fordrar att något avtal har slutits (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 september 2002 i mål C-334/00, Tacconi, REG 2002, s. I-7357, punkt 22).

46 Det skall också erinras om att domstolen redan har fastställt att behörigheten att pröva tvister som rör förekomsten av avtalsförpliktelser skall fastställas i enlighet med artikel 5.1 i Brysselkonventionen och att denna artikel sålunda är tillämplig även om parterna tvistar om själva ingåendet av det avtal som ligger till grund för talan (se dom av den 4 mars 1982 i mål 38/81, Effer, REG 1982, s. 825, punkterna 7 och 8).

47 Det följer dessutom av rättspraxis att förpliktelser som har sin grund i det mellan en förening och dess medlemmar bestående medlemskapsförhållandet skall anses omfattas av uttrycket talan som avser avtal i den mening som avses i samma artikel 5.1 i Brysselkonventionen eftersom inträdet i en privaträttslig förening skapar nära förbindelser mellan föreningsmedlemmarna av samma karaktär som de som uppstår mellan avtalsparter (se dom av den 22 mars 1983 i mål 34/82, Peters, REG 1983, s. 987, punkterna 13 och 15; svensk specialutgåva, volym 7, s. 95).

48 Av ovanstående följer, precis som generaladvokaten har gjort gällande i punkt 38 i sitt förslag till avgörande, att uttrycket "talan som avser avtal" i artikel 5.1 i Brysselkonventionen inte har tolkats restriktivt av domstolen.

49 Detta innebär att domstolens konstaterande i punkterna 38 och 44 i förevarande dom, enligt vilket talan vid den nationella domstolen inte kan anses avse avtal i den mening som avses i artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen, inte i sig hindrar att talan likväl anses avse avtal i den mening som avses i artikel 5.1 i denna konvention.

50 För att bedöma om så är fallet i målet vid den nationella domstolen, erinrar domstolen om att det av fast rättspraxis å ena sidan följer att det, även om det enligt artikel 5.1 i Brysselkonventionen inte fordras att något avtal har slutits, likväl — för att bestämmelsen skall kunna tillämpas — krävs att en förpliktelse kan identifieras, eftersom den nationella domstolens behörighet i fråga om talan som avser avtal avgörs med hänsyn till den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller skall uppfyllas (se domen i det ovannämnda målet Tacconi, punkt 22). Domstolen har å andra sidan vid flera tillfällen slagit fast att uttrycket talan som avser avtal, i den mening som avses i den nämnda bestämmelsen, inte kan förstås på så sätt att det omfattar en situation i vilken det inte föreligger någon förpliktelse som en part frivilligt åtagit sig gentemot en annan (dom av den 17 juni 1992 i mål C-26/91, Handte, REG 1992, s. I-3967, punkt 15, svensk specialutgåva, volym 12, s. 137, domarna i de ovannämnda målen Réunion européenne m.fl., punkt 17, och Tacconi, punkt 23, samt dom av den 5 februari 2004 i mål C-265/02, Frahuil, REG 2004, s. I-1543, punkt 24).

51 Detta innebär att innan den särskilda behörighetsregeln rörande talan som avser avtal i nämnda artikel 5.1 kan tillämpas, måste det fastställas att en rättslig förpliktelse som en part frivilligt har åtagit sig gentemot en annan person föreligger och att kärandens talan grundas på denna förpliktelse.

52 Den hänskjutande domstolen har konstaterat att en säljare i förevarande fall på eget initiativ, utan någon som helst uppmaning från konsumenten, skickade en försändelse till den senares hemadress i vilken den namngivne konsumenten uppgavs ha vunnit ett pris.

53 En sådan försändelse, vilken skickas till mottagarna på ett sätt som valts av avsändaren, har enbart sitt ursprung i den sistnämndas vilja och kan därmed utgöra en förpliktelse som en part "frivilligt åtagit" sig, i den mening som avses i den rättspraxis som domstolen erinrat om i punkt 50 i förevarande dom.

54 Enligt den hänskjutande domstolen kan ett löfte om vinst som ges under sådana omständigheter av en säljare, vilken inte tydligt visat att det föreligger ett riskmoment utan rent av har formulerat sig på ett vilseledande sätt i syfte att förmå konsumenten att köpa varor som saluförs av säljaren, rimligen ha förlett mottagaren av försändelsen att tro att ett pris skulle betalas ut så snart som hon hade returnerat det bifogade "utbetalningsbeskedet".

55 Av de handlingar som den hänskjutande domstolen har tillhandahållit framgår dessutom att mottagaren av den omtvistade försändelsen uttryckligen accepterade det löfte om vinst som hade utfästs i hennes namn genom att kräva utbetalning av det pris som hon av allt att döma hade vunnit.

56 En frivillig rättshandling som vidtas av en säljare under sådana omständigheter som de i målet vid den nationella domstolen skall åtminstone från denna tidpunkt anses kunna utgöra ett åtagande som binder säljaren på samma sätt som ett avtal. Med förbehåll för den slutgiltiga kvalificeringen av detta åtagande, vilken ankommer på den hänskjutande domstolen, skall villkoret om förekomsten av en tvingande förpliktelse gentemot en annan part, som avses i den rättspraxis som citeras i punkt 50 i förevarande dom, följaktligen också anses vara uppfyllt.

57 Det skall tilläggas att en talan som den vid den nationella domstolen syftar till att på rättslig väg utkräva en förespeglad vinst som en säljare vägrar att betala ut. Talan grundas således på det omtvistade vinstlöftet eftersom den skenbara förmånstagaren stöder sin talan på den omständigheten att säljaren inte har uppfyllt detta löfte.

58 Av detta följer att samtliga villkor för att tillämpa artikel 5.1 i Brysselkonventionen är uppfyllda i ett mål som det vid den nationella domstolen.

59 Av skäl som generaladvokaten har redogjort för i punkt 48 i förslaget till avgörande saknar den omständigheten att säljaren inte hade för avsikt att betala ut den

utlovade vinsten till mottagaren av försändelsen betydelse. Med hänsyn till det som anförts i punkt 45 i förevarande dom gäller samma sak för den omständigheten att vinstutbetalningen inte var beroende av att konsumenten beställde varor och att konsumenten faktiskt inte beställde några varor.

60 Under dessa omständigheter omfattas en talan som den som väckts av Petra Engler vid den hänskjutande domstolen av tillämpningsområdet för artikel 5.1 i Bryssel-konventionen, varmed domstolen inte behöver ta ställning till om artikel 5.3 i konventionen är tillämplig, vilket framgår av punkt 29 i förevarande dom.

61 Mot bakgrund av det ovan anförda skall den nationella domstolens fråga om tolkningen av Brysselkonventionens behörighetsregler besvaras på följande sätt:

— En talan som väckts av en konsument, med stöd av den nationella rätten i den konventionsstat där han har sin hemvist, om att ett postorderföretag med säte i en annan konventionsstat skall förpliktas att utge ett förespeglat pris till konsumenten utgör en talan som avser avtal i den mening som avses i artikel 5.1 i nämnda konvention, när postorderföretaget, i syfte att förmå konsumenten att beställa varor från företaget, har skickat ett personligt meddelande till konsumenten vars innehåll har förlett denne att tro att ett pris skulle utbetalas om han returnerade det "utbetalningsbesked" som företaget hade bifogat, och konsumenten har accepterat säljarens villkor och krävt utbetalning av den utlovade vinsten.

— Den dubbla omständigheten att vinstutbetalningen inte är beroende av att konsumenten beställer varor och att konsumenten faktiskt inte heller har

beställt några varor saknar däremot betydelse för ovannämnda tolkning, trots att försändelsen i fråga också innehöll en reklamkatalog med företagets varor och en "icke-bindande beställningskupong".

Rättegångskostnader

62 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa grunder beslutar domstolen följande dom:

Behörighetsreglerna i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde, enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde, enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde och enligt konventionen av den

29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde, skall tolkas på följande sätt:

— **En talan som väckts av en konsument, med stöd av den nationella rätten i den konventionsstat där han har sin hemvist, om att ett postorderföretag med säte i en annan konventionsstat skall förpliktas att utge ett förespeglat pris till konsumenten utgör en talan som avser avtal i den mening som avses i artikel 5.1 i nämnda konvention, när postorderföretaget, i syfte att förmå konsumenten att beställa varor från företaget, har skickat ett personligt meddelande till konsumenten vars innehåll har förlett denne att tro att ett pris skulle utbetalas om han returnerade det "utbetalningsbesked" som företaget hade bifogat, och konsumenten har accepterat säljarens villkor och krävt utbetalning av den utlovade vinsten.**

— **Den dubbla omständigheten att vinstutbetalningen inte är beroende av att konsumenten beställer varor och att konsumenten faktiskt inte heller har beställt några varor saknar däremot betydelse för ovannämnda tolkning, trots att försändelsen i fråga också innehöll en reklamkatalog med företagets varor och en "icke-bindande beställningskupong".**

Underskrifter